

Aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Betreft: Reactie op consultatie ‘Wet onafhankelijke toezichthouder advocatuur’

Datum: 18 september 2026

Excellentie,

De stichting Human Rights in Finance (EU) heeft met veel interesse kennisgenomen van de consultatie rond de Wet onafhankelijke toezichthouder advocatuur. In deze reactie leggen we de hoofdpunten van onze reactie vast en stellen we ons voor. Daarna lichten we onze ervaringen en de inhoudelijke achtergrond van onze reactie toe. We wijzen erop dat we hierbij werken vanuit een systemische analyse en kijkwijze naar maatschappij en effectieve maatschappelijke verandering.

1. Inleiding en kern: ontwerp toezicht vanuit het internationale grondrecht op een eerlijk proces

Wat ons opvalt is dat het wetsvoorstel, beleidskompas en de diverse belangengroepen bij dit wetsvoorstel blijven steken in analyses vanuit gevestigde belangen, het bewaken van die belangen en de relevante vraagstukken alleen adresseren als onderdeel van hun eigen belangenpositie. **Een écht frisse blik, vanuit een systemische analyse van de rol van de advocaat in de samenleving, vanuit een visie op de noodzaak van de borging van het grondrecht op een eerlijk proces ontbreekt.**

HRIF.EU wijst nadrukkelijk op dit grondrecht en de noodzaak om de invulling van het toezicht op advocatuur te doen geschieden met doorwerking en borging internationale principes rond het recht op een eerlijk proces. In de huidige organisatie en de ontstane jurisprudentie rond het tuchtrecht zijn echter al jaren systemische knelpunten aanwezig die tot gevolg hebben dat de feedbacklussen van burgers en burgerorganisaties – zeker als zij zelf zonder advocaat procederen – niet door de beroepsgroep herkend, gebruikt en benut worden.

Binnen ons aandachtsveld (economisch-financiële transacties, toezicht en bescherming burgerrechten) is die maatstaf door een overmatige adoptie van onbewijsbare paradigma's rond anti-witwasbestrijding en voorkoming van terrorismefinanciering al jaren geleden buiten beeld geraakt.¹ Dit zien we terug in zowel de civielrechtelijke, bestuursrechtelijke als de strafrechtelijke kolom van het rechts-systeem.

HRIF.EU sluit hierbij niet de ogen voor de verhardende maatschappelijke realiteit, het toenemende gebruik van AI bij procedures en de situatie dat dit tot overbelasting van de juridische keten leidt. Wij verzetten ons echter tegen de te makkelijke karikaturen die bestaan en soms ook (bewust of onbewust) vanuit de advocatuur worden gebruikt om assertieve burgers of burgerorganisaties weg te zetten als overmatige procesgericht, niet ontvankelijk, niet belanghebbend en irrelevant.

Wat HRIF.EU betreft is de echte uitdaging om met inachtneming van de toenemend complexer wordende samenleving de menselijke maat en de borging van het grondrecht op een eerlijk proces als maatstaf te nemen, juist in situaties waar geprocedeerd wordt zonder eigen advocaat.

¹ Zie onze reflectie over de erfenis van 9/11 en hoe dit gevolgen heeft op de grondrechten van burgers/bedrijven in het economisch-financieel transactieverkeer alhier: <https://hrif.eu/2026/09/de-erfenis-van-9-11/>

2. Achtergrond en oprichting HRIF.EU

De oprichters van HRIF.EU waren in de jaren 2020-2023 nauw betrokken bij diverse zaken in het financieel toezicht. Het gaat om ECLI:NL:RBROT:2021:2968 (leidend tot ingetrokken toezicht eis DNB) en om diverse zaken over toezichtkosten- ECLI:NL:RBROT:2023:9153, ECLI:NL:RBROT:2023:9157 (onder andere leidend tot vernietiging van NL-regels op grond van hoger recht).

HRIF.EU is in 2023 opgericht omdat de vanuit overmatige intrusieve regels voorgeschreven controles en regels in de financiële sector tot onnodige schending van de onschuldpresumptie leidt, discriminatie, schending van de privacy en beperking in de mogelijkheid om contant geld te gebruiken of rekeningen te krijgen in het betalingsverkeer. Drie jaar na onze oprichting blijkt die analyse ook gedeeld te worden door de Algemene Rekenkamer. De Rekenkamer meldt in het rapport: [Gevolgen groot, opbrengsten onbekend](#), met zoveel woorden dat de anti-witwasaanpak in Nederland geen bewezen effect heeft, en dat daarmee de rechtvaardigingsgrond ontbreekt.

Het is spijtig dat de Nederlandse overheid, banken en betrokken stakeholders niét uit zichzelf de logische conclusie willen trekken dat sommige werkzaamheden moeten stoppen. Voor HRIF.EU is dat een treurige realiteit. We waren echter via een passende interventie richting de feitelijke hoster van het bancaire sleepnet (Amazon Cloud Hosting) [in 2024 toch in staat om de verboden gezamenlijke monitoring van miljarden transacties door banken stil te zetten](#).

[HRIF.EU heeft als doel](#) om (liefst vooraf: ex-ante) de mensenrechtsschendingen in het financieel economisch (onder andere: inbreuk eigendom, privacy, onschuldpresumptie, discriminatie) te beschermen door achtereenvolgens met pen, publiciteit en eventueel procedure tot een verandering te komen. Wij pakken alleen zaken op die systemisch van aard zijn en vertegenwoordigen in procedures alleen personen waar hun casus representatief is voor het algemeen belang dat we vertegenwoordigen.

Typische dossiers waar we voor en achter de schermen actief in zijn, zijn de volgende:

- het onder Europees recht [onrechtmatig ingerichte stelsel van toezichtkosten DNB/AFM](#),
- het [recht op contant geld gebruik en het recht op bankrekening ondernemers](#),
- het onrechtmatige bancaire sleepnet en de overmatige monitoring rond ongebruikelijke in plaats van verdachte transacties, gevolgd door [onrechtmatige verwerking en datadeling door de Financial Intelligence Unit](#) (zonder passend recht op verwijdering onder internationaalrechtelijke verdragen),
- de [discriminatie die in financiële regelgeving besloten ligt](#), de onnodige exclusie die geschiedt van klanten/sectoren (sekswerkers, coffeeshops, intensieve cash-gebruikers),
- de [onvoldoende bescherming en invulling door AFM van haar rol als toezichthouder](#) op wet oneerlijke handelspraktijken, prospectusrichtlijn en financiële markten, tot bescherming van het recht op eigendom van klanten
- de [nationale Woo-uitzonderingsgronden](#) die verder reiken dan Europees recht toestaan,
- het [ANBI-regime als overmatig nieuw toezichts-regime](#) en overmatige geografische belastingheffing aan niet-ANBI's in strijd met EU-rechtsprincipes.

De hoofdrolspelers, Ministeries, DNB, AFM, AP, houden bij de rechtbank en bij Woo-verzoeken de deur op slot. Er komen geen zaakstukken, Woo-verzoeken worden vertraagd en de ingehuurd advocaten zetten alle zeilen bij om zaken via belanghebbendheid, procesbelang en wijziging van de omvang van het geschil zo te presenteren dat de kern van het geschil ondersneeuwt. Het beschermen van overheidsbelang met een partijdige houding prevaleert boven het borgen van het recht op een eerlijk proces.

3. Concrete voorstellen van HRIF.EU rond toezicht op advocatuur

Vanuit onze systematische analyse rond de werking (of beter: niet werking) van het klachtrecht en tuchtrecht advocatuur en de opzet van de huidige wetten/organisaties komen wij tot de volgende suggesties.

A. Er zou beter een landelijke onafhankelijke klachtorganisatie komen, niet elf regionale klachtpunten, met specialistische kamers bestuursrecht, civiel recht en strafrecht, met verdere domeinspecialisatie waar nodig

Het is wat ons betreft een misvatting dat de huidige structuur van zelfbeoordeling klachten door dekenen en Raden van Discipline kan werken. Wie de functies/rol van de deken functioneel analyseert ziet dat dit een schaap met zes poten moet zijn. De rol van de deken is systemisch gezien belegd met inwendig strijdige doelen en het is een klassiek single point of failure in de systeemopzet rond organisatie advocatuur en toezicht. Negen van de tien keer heeft een deken of de achterliggende organisatie onvoldoende kennis van het deeldomein bestuursrecht/financieel toezicht. Maar dat geldt evenzo voor andere burgerorganisaties/domeinen.

Ook de Raden voor Discipline zijn een achterhaald lokaal georganiseerde structuur. HRIF.EU heeft recente ervaring met een casus waarin de beoordelende leden van de Raad van Discipline gewoon geen kaas gegeten hebben van het bestuursrecht en weigeren om de relevantie zaakstukken bepalingen van de Awb (8.42/8.29) te betrekken bij de opvatting over de vraag of een advocaat voldoende professioneel gehandeld heeft. Maar dit geldt ook voor andere domeinen zo.

In de klachtorganisatie dient daarnaast een spoedprocedure te komen voor bemiddeling en mediation bij lopende geschillen. De huidige vertragingsmodellering in systemen dient niet een goede procesorde maar het uitstellen van discussie die sneller en beter kunnen worden gevoerd.

B. Er zou beter een Onafhankelijke Toezichthouder komen voor toezicht advocaten, onafhankelijk van beroepsgroep én Staat.

De suggestie dat advocaten zichzelf het best kunnen beoordelen wordt in de praktijk gelogenstraft door de op toevalsbasis gebaseerde spreiding van kennis en kunde van leden van de Raad van Discipline. Voor burgers heeft het huidige klachtrecht advocatuur vrijwel geen toegevoegde waarde, nu de kernredenering juridisch neerkomt op het – zonder domeinkennis te hanteren – herformuleren van klachten naar één artikel uit de advocatenwet om die daarna (grotendeels) af te wijzen langs de route van voorzittersbeslissingen en afgewezen verzetschriften.

Het grondrecht op een eerlijk proces komt niet uit de verf in de werkwijze en jurisprudentie van dit moment en oprichting van een onafhankelijke toezichthouder die gehouden is dit als leidend principe te nemen bij haar werk is een cruciale waarborg.

C. Er dient zeker geen benoemings- of governancerol voor bestuursorganen die zelf structureel procespartij zijn, waaronder financiële toezichthouders.

We zijn hoogst verbaasd dat een vertegenwoordiger van de AFM (of DNB als die gekozen wordt) onderdeel zou uitmaken van het bestuurscollege. AFM en DNB behoren tot de veelplegers van overtredingen die tegen de grondrechten op het eerlijk proces ingaan. Zij zetten de eigen advocaten aan tot het doen van foutieve mededelingen en innemen van inconsistente posities. Zoals ook in overheidsrapporten staat zijn het slechte verliezers. Hen past die rol niet.

D. Er dient kantoortoezicht te komen naast individueel advocatentoezicht

E. Toegang tot het recht dient als kernwaarde in alle procedures/herontwerp verankerd te zijn

De EVRM/Handvest regels rond eerlijk proces dienen uitgangspunt en toetssteen te zijn bij de herinrichting van het toezicht op advocatuur. Er zou dan bijvoorbeeld ook een verplichte toets van het onderliggende materiële/procesrecht moeten komen voordat tuchtrechtelijk wordt geoordeeld. Een klacht over zaakstukken in een bestuursrechtelijke zaak kan immers niet serieus worden beoordeeld zonder artikel 8:42 Awb en relevante jurisprudentie mee te wegen.

4. Ervaringen HRIF.EU – achtergrond van deze suggesties

HRIF.EU heeft hierbij op grond van de ervaring van de afgelopen jaren gezien dat de uitkomst van onze zaken meer wordt bepaald door de aanwezigheid van een eigen advocaat, dan door de inhoud van de zaak. Als we een advocaat meenemen is er gehoor. Doen we dat niet, dan staan we zo buiten.

Juist in de situatie dat wij, andere burgers of andere burgerorganisaties niet een eigen advocaat kunnen betalen (in bestuurs- of strafrecht), dienen de waarborgen rond het toezicht op advocatuur zo te zijn dat het toezicht en tuchtrecht advocatuur helpt het recht op een eerlijk proces te borgen.

Dit betekent dat er normering nodig is van advocaten van wederpartij opdat deze zich, ook als er geen advocaat in beeld is:

- 1) houden aan regiebepalingen rechtbank,**
- 2) geen onwaarheden verkondigen en/of instandhouden**
- 3) alle zaakstukken presenteren, langs de lijnen en conventies van het toepasselijk rechtsdomein.**

Nijpende situatie rond eerlijk proces en zaakstukken in bestuursrecht/financieel rechtsdomein

Onze ervaring is dat inmiddels de situatie in het bestuursrecht rond het borgen van de goede procesorde al jarenlang zorgelijk is. De laatste jaren is er echter een nog verdere verslechtering te zien. In een recente zaak van HRIF.EU bij de Rechtbank Amsterdam weigerde DNB onder artikel 8:29 een stuk aan de rechtbank te leveren terwijl haar instemming hiermee wettelijk al vastligt. We verwijzen in het bijzonder ook naar rechtsoverweging 32 van de uitspraak van de Rechtbank Rotterdam van 14 juli 2026 in de Solvinity zaak (ECLI:NL:RBROT:2026:8586).

De Rechtbank Rotterdam benoemt hierin dat de staatssecretaris stukken heeft willen afschermen, ontoereikende gronden hanteerde om stukken niet te openbaren en het onjuiste standpunt heeft ingenomen dat de staatssecretaris bevoegd zou zijn om te bepalen of het verzoekschrift van Solvinity door derde-belanghebbenden (zoals HRIF.EU, die als zodanig door de rechter is uitgenodigd) mag worden gelezen. De staatssecretaris weigerde uitvoering te geven aan een stukkenopdracht van de Rechtbank en bleef dit zelfs doen nadat het CBB het beroep hierover had afgewezen.

5. Tot slot

Tijdgebrek hindert ons om in te gaan op overige systemische analyses. Daarvoor verwijzen we naar de website en nadere publicaties.

S. Lelieveldt

Voorzitter HRIF.EU – digitaal ingezonden